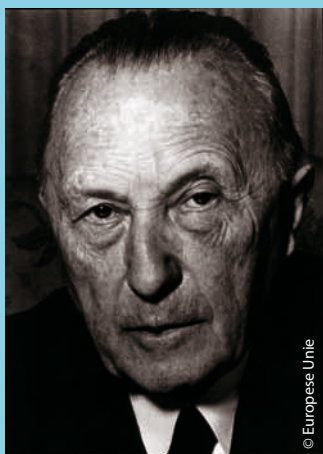

Konrad Adenauer: een pragmatisch democraat en volhardend voorstander van Europese eenwording

Konrad Adenauer 1876 – 1967

De eerste kanselier van de Bondsrepubliek Duitsland, die van 1949-1963 aan het hoofd van de nieuwe staat stond, veranderde meer dan wie dan ook het aanzicht van Duitsland en de Europese geschiedenis na de Tweede Wereldoorlog.

Adenauer had zich, net als andere politici van zijn generatie, al na de Eerste Wereldoorlog gerealiseerd dat een duurzame vrede alleen tot stand zou komen wanneer Europa verenigd was. Hij werd in zijn mening gesterkt door zijn ervaringen tijdens het Derde Rijk: hij werd door de nazi's ontslagen als burgemeester van Keulen.

In slechts zes jaar, van 1949-1955, realiseerde Adenauer ambitieuze doelstellingen op het gebied van buitenlands beleid waardoor nauwere betrekkingen ontstonden tussen Duitsland en het westelijke bondgenootschap:

lidmaatschap van de Raad van Europa (1951), oprichting van de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal (1952), en toetreding van Duitsland tot de NAVO (1955).

Een van de hoekstenen van het buitenlands beleid van Adenauer was de verzoening met Frankrijk. Samen met de Franse president Charles de Gaulle bereikte hij een keerpunt in de geschiedenis: in 1963 ondertekenden de voormalige aartsvijanden Duitsland en Frankrijk een verdrag van vriendschap dat een van de mijlpalen werd op weg naar Europese integratie.

Het Duitse politieke toneel

Konrad Adenauer kwam op 5 januari 1876 in het katholieke Keulen ter wereld te midden van een bescheiden, maar onder zijn vaders invloed ook ordelijk en gedisciplineerd gezin. Door in 1904 te trouwen met de dochter van een invloedrijke Keulse familie kwam hij in contact met plaatselijke politici. Het duurde dan ook niet lang voor hij de politiek in ging. Dankzij zijn politieke talent nam zijn carrière als lid van de katholieke "Zentrum"-partij een hoge vlucht en werd hij in 1917 burgemeester van Keulen. Door deze functie was hij betrokken bij omvangrijke projecten, zoals de aanleg van de allereerste snelweg in Duitsland tussen Keulen en Bonn. Hij werd ook bekend om zijn vastberadenheid en daadkrachtig optreden. Hij bleef verwijderd van de extreme politieke overtuigingen waardoor zo vele generatiegenoten werden aangetrokken en wijdde zich daarentegen

toe aan het bijbrengen van discipline, orde en christelijke normen en waarden aan zijn medeburgers.

Eind jaren twintig startte de nazipartij een lastercampagne tegen Adenauer. Hij werd beschuldigd van anti-Duitse gevoelens, geldverspilling en sympathie voor de zionistische beweging. Na de machtsovername in 1933 moest Adenauer zijn burgemeesterschap opgeven en werden zijn bankrekeningen bevroren nadat hij voor een bezoek van Hitler aan Keulen had geweigerd nazivlaggen op te hangen. Nu hij werkloos en dakloos was en geen inkomen meer had, was hij overgelaten aan de welwillendheid van zijn vrienden en de kerk. Hoewel hij tijdens de oorlog was ondergedoken, werd hij toch een paar keer opgepakt. In 1944 verdween Adenauer een

tijdje in de beruchte Gestapo-gevangenis in Keulen Brauweiler wegens vermeende betrokkenheid bij de mislukte aanslag op Hitler.

Na de bezetting benoemden de Amerikanen Adenauer tot burgemeester van Keulen, maar de Britten maakten dat besluit korte tijd later ongedaan toen Keulen onder de Britse bezettingszone viel. Dat gaf Adenauer de tijd om zich actief bezig te houden met de oprichting van de Christelijk-Democratische Unie (CDU). Hij hoopte hiermee protestantse en katholieke Duitsers in één partij te verenigen. In 1949 werd hij de eerste kanselier van de Bondsrepubliek Duitsland (West-Duitsland). Aanvankelijk werd gedacht dat Adenauer niet lang kanselier zou zijn, omdat hij toen al 73 jaar was. Desondanks bekleedde Adenauer (die de bijnaam "Der Alte", of "de oudere" had) deze functie nog gedurende 14 jaar. Hierdoor was hij niet alleen de jongste burgemeester van Keulen ooit, maar ook de oudste kanselier die Duitsland ooit had gekend. Onder zijn leiding werd West-Duitsland een stabiele democratie en bereikte het een duurzame verzoening met zijn buurlanden. Hij slaagde erin enige soevereiniteit voor West-Duitsland terug te winnen door het land te integreren in de opkomende Euro-Atlantische gemeenschap (NAVO en de Organisatie voor Europese Economische Samenwerking).

Adenauer die in 1961 de handen schudt met Charles de Gaulle.

Bijdrage aan de Europese integratie

Adenauers ervaringen tijdens de Tweede Wereldoorlog hadden een politiek realist van hem gemaakt. Zijn visie op de rol van Duitsland in Europa was sterk beïnvloed door de twee wereldoorlogen en de eeuwenlange rivaliteit tussen Duitsland en Frankrijk. Daarom richtte hij zijn aandacht op het bevorderen van het concept van een pan-Europese samenwerking.

Adenauer was een groot voorstander van de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal, die met de Verklaring van Schuman op 9 mei 1950 werd opgericht, en van het latere Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap in maart 1957.

Adenauers standpunten over Europa waren gestoeld op het idee dat Europese eenwording essentieel was voor duurzame vrede en stabiliteit. Daarom werkte hij onafgebroken aan de verzoening van Duitsland met zijn vroegere vijanden, en voornamelijk Frankrijk. Later bezegelde het Élysée-Verdrag, ook wel bekend als het Vriendschapsverdrag, in 1963 deze verzoening. Hiermee legden Duitsland en Frankrijk een degelijk fundament voor betrekkingen en stelden ze een einde aan hun eeuwenlange onderlinge rivaliteit.

Dankzij zijn politieke talent, vastberadenheid, pragmatische instelling en duidelijke visie voor de rol van Duitsland in een verenigd Europa zorgde Adenauer ervoor dat Duitsland een vrije en democratische samenleving werd, en nog altijd is. Dit wordt vandaag de dag niet alleen als vanzelfsprekend gezien, maar is ook diep in de moderne Duitse samenleving geworteld.

Konrad Adenauer is een van de meest opmerkelijke figuren uit de Europese geschiedenis. Europese eenwording hield voor hem niet alleen vrede in, maar was ook een manier om het post-nazi-Duitsland opnieuw te integreren in de wereld. Het Europa zoals wij dat nu kennen, zou niet mogelijk zijn geweest zonder het vertrouwen dat Adenauer via zijn coherent buitenlands beleid bij andere Europese landen wist op te wekken. Zijn verwezenlijkingen worden nog altijd erkend door zijn landgenoten die hem in 2003 tot "grootste Duitser aller tijden" kozen.